

A nyugdíjreform alapkérdései (4): Nyugdíj-pontrendszer és demográfia - Pénzügyi Szemle folyóirat

2012. április 10. 8:15

A nyugdíjreform alapkérdései (4): Nyugdíj-pontrendszer és demográfia

A pontrendszeren alapuló nyugdíjrendszer pozitívan visszahat a demográfiai folyamatokra, ráadásul anélkül, hogy az államháztartásra terheket jelentene. S éppen ez lenne a cél! Botos József és Botos Katalin cikksorozatának negyedik része. Az első cikk [itt érhető el](#), a második cikk [itt olvasható](#), a harmadik cikk [itt tekinthető meg](#).

Botos József - [Botos Katalin](#)

A Nyugdíj- és Időskorú Kerekasztal 2009-ben zárta le kutatásait. Azóta is számos változás történt. Ezek közül 2010 és 2011-ben az volt a legfontosabb, hogy megszűnt a kötelező magánnyugdíj-pénztári rendszer. Nem született meg azonban még a politikai állásfoglalás, hogy pontosan milyen társadalombiztosítási nyugdíjrendszert vezessen be Magyarország a jelenleg érvényben lévő helyett.

A pontrendszer lehet a legalkalmasabb

A szakértők többsége a 2009-es összefoglaló tanulmány szerint a legalkalmasabb rendszernek a pontrendszert tartotta. A Századvég kutatóintézete 2011-ben megvizsgálta az egyéni számlákon alapuló „svéd modellt”, de azt állapította meg, hogy azt egy az egyben nem lehet átültetni a magyar viszonyokra. Több gyakorlati szakembernek az a véleménye, hogy a befizetéssel meghatározott rendszereknek (tőkefedezeti rendszereknek) mégis csak teret kell nyerniük a társadalombiztosításban.

Hivatkoztak ez utóbbi kapcsán a Németországban a közelmúltban bevezetett változásokra is. Utánanéztünk ezeknek a német módosításoknak, de a talált források csak mint kiegészítő, önkéntes alapon választható, állami támogatással működő nyugdíjbiztosítási formaként mutatták be az új konstrukciókat. Az ilyen megoldásokkal a magunk részéről egyetértünk. Sőt, rendkívül fontosnak tartjuk saját javaslatunk szempontjából is - mint ez a korábbiakból is kiderült.

Mi legyen az általános, kötelező nyugdíjbiztosítás elvi alapja?

Megítélésünk szerint a pontrendszeres nyugdíjrendszer, amely viszonylag hosszú ideje működik a német gyakorlatban - és amelyet lehetséges lenne a gyermekek szerinti pontokkal differenciálni -, alkalmas megoldásnak kínálkozik. A pontrendszer módosításával elképzelhető egy olyan nyugdíjrendszer, amely pozitívan visszahat a demográfiai folyamatokra, ráadásul anélkül, hogy az államháztartásra terheket jelentene. S éppen ez lenne a cél!

Azt természetesen nem állítjuk, hogy senkinek nem jelentene többletterhet a jelenlegi helyzethez képest. A két gyereknél kevesebbet vállaló családok számára csak kiegészítő önkéntes nyugdíjpénztári takarékoskodás mellett volna garantálható a két gyermeket vállalók párokkal azonos időskori jövedelem. De, amint fentebb igazoltuk, ez a fenntarthatósági feltételekből fakadó alapelv következménye lenne, s egy diszkriminatív helyzet felszámolását jelentené. A rendszer

igazságosabb lenne, és fenntarthatóbb a finanszírozás szempontjából.

A változás nem érintené a jelenlegi nyugdíjasokat

Igen fontos megjegyezni, hogy felvetésünk szerint a most meghozandó döntés nem érintené a jelenlegi nyugdíjasokat. Az ő nyugdíjuk lényegében a korábbi rendszer szerinti értéknek megfelelően kerülne folyósításra, vagyis párhuzamosan működne - bizonyos korhatárt figyelembe véve két rendszer a gazdaságban. Ennek elvi magyarázata abból ered, hogy a jelenlegi nyugdíjas generáció átlagosan teljesítette a családonkénti két gyermek magunk mögé állításának követelményét.

Bizonyos korhatáron felül már amúgy se tudna senki gyermekvállalással igazodni a vázolt rendszer követelményeihez, hiszen kifutna a szülőképes korból. Igaz ugyan, hogy a korábban tapasztalt igazságtalanságokat visszamenőlegesen így nem lehetne korrigálni. A szerzett jogok elvétele nagyon nagy feszültséget jelentene, s a jelen nyugdíjak igazságosabbá tételéhez szükséges pluszforrások aligha állnának a közeljövőben rendelkezésre. De a jövőre nézve a változtatás a finanszírozhatóság és az igazságosság követelményének is eleget tenne.

Az, hogy két rendszer működne párhuzamosan, nem lenne probléma. Ez volt a helyzet gyakorlatilag 1998-ban is, hiszen párhuzamosan működött a két pillér. Az adatok párhuzamos kezelése itt sem lenne megoldhatatlan.

Ha fenntartható nyugdíjrendszert szeretnénk, forradalmasítani kell a társadalmat

A javaslat ugyanakkor a pénzügyi intézmények érdekeltségét is figyelembe veszi, mert az önkéntes nyugdíjpénztárak számára ez sokkal nagyobb ösztönzést adna, mint amit eddig tapasztaltak, s ez a nyugdíjalap-kezelő intézmények kiépített apparátusának megfelelő hasznosítást, foglalkoztatást biztosíthatna. Hogy a nyugdíjrendszer paraméterei milyenek, ez mindig is az államháztartás egyensúlyának és a gazdaság nemzetközi versenyképességi helyzetének függvénye. Ez régi-új rendszerre egyaránt igaz. De a megállapított paraméterek alapján rendkívül stabil, egyszerű, áttekinthető, nyomon követhető és így ellenőrizhető rendszer alakulna ki. A javaslat szerinti nyugdíjrendszer bevezetése azonban a tartós finanszírozási egyensúly kialakulását elősegítené.

Minden bizonnyal nehéz lesz ezeknek a gondolatoknak a társadalmi befogadása. Chesterton száz éve azt írta: „Ha meg akarjuk menteni a családot, forradalmasítani kell a nemzetet.” Mi most erre az alábbi parafrázist mondanánk: Ha fenntartható nyugdíjrendszert szeretnénk, forradalmasítani kell a társadalmat. A szemléletmód változása felér egy forradalommal.

Következő, jelen sorozatunkat záró cikkünkben a módosított pontrendszer esetleges magyarországi verzióját járjuk körül.

Botos József egyetemi docens, a Országos Társadalombiztosítási Főigazgatóság korábbi főigazgatója, Botos Katalin egyetemi tanár, a Pénzügyi Szemle szerkesztőbizottsági tagja.